

ANTAL CSILLA

Integráció a gyakorlatban

Egy hátrányos helyzetű roma kislány óvodai és iskolai befogadásának sikertörténete

<https://doi.org/10.71157/upsz.2025.03-04.05>

BEVEZETÉS

„Az integráció jelentése: különálló részeknek valamely nagyobb egészbe, egységbe való beilleszkedése, beolvadása, egységesülése.” (O. Nagy és Juhász, 1985, 596. o.) 2020 és 2024 között olyan kutatást végeztem, amely a nevelésszociológia és a romológia határmezsgyéjén mozgott: a Hargita megyei, óvodáskorú roma gyermekek intézménylátogatását befolyásoló tényezőket vizsgáltam. Hargita megye négy nagy zónájában térképeztem fel óvodákat: *Udvarhelyszéken, Csíkszéken, Gyergyószéken* és *Keresztúr* körzetében. Ezek nyomán a legpozitívabb történetnek egy hátrányos helyzetű roma kislány óvodai és iskolai befogadásának sikertörténete bizonyult.

A kutatás eredményei számos új nézőpontra világítottak rá. Az adatok feldolgozását követően kiderült, hogy Hargita megyében az óvodáskorú roma gyermekek intézménylátogatását pozitívan befolyásoló legfontosabb tényező az óvodapedagógus karizmatikus, odaadó személyisége és elszántsága, a legmeghatározóbb negatív tényezők pedig az anyagi problémák, az óvodával kapcsolatos szülői tapasztalatok hiánya, a bizalmatlanság az

intézmények iránt és a nem megfelelő otthoni körülmények.

A székelyudvarhelyi *Ficánka Napköziotthon* óvodavezetőjeként nap mint nap találkozom az óvodáskorú roma gyermekek integrációjának kihívásaival. A fent említett kutatási munka során interjút készítettem az intézményünk integrált csoportját vezető pedagógusokkal, valamint az ebbe a csoportba járó roma kislány édesanyjával is. Ebből a két nézőpontból mutatom be ezt a kivételes történetet.

TÁRSADALMI KONTEXTUS

Romániában, a 2002-ben bevezetett 48-as számú törvény egyértelműen tiltja a roma tanulók szegregált oktatási intézményekbe történő összetömörítését. Ennek értelmében tilos lenne olyan iskolákat és óvodákat létrehozni, ahol kizárólag, vagy nagyobb arányban csak roma gyermekeket oktatnak. A jogszabály azonban nem határozza meg pontosan, hogy mi számít jogi szempontból szegregációnak, és nem tér ki az olyan oktatási formák helyzetére, mint például a felzárkóztató osztályok, vagy a speciális oktatást igénylő gyermekek számára fenntartott osztályok szegregáló hatása. A törvény egyértelműen kijelenti,

hogyan az esélyegyenlőség elvének mentén a kulturális jogok, mint például az oktatásban való részvétel joga, minden állampolgárt egyformán megilletnek, és a romák

szegregációja jogi szankciókat vonhat maga után.

A 2019. évi 3141-es rendelet értelmében létrejött a Nemzeti Deszeregációs és Oktatási Befogadási Bizottság,¹

melynek célja az oktatási szegregáció elleni küzdelem és az inkluzív szemléletű nevelés támogatása. A törvénykezés és a jogi lépések biztató irányt mutatnak, azonban a mindennapi valóság nagymértékben különbözik az elméleti jellegű előírások valóságképétől.

Az ország területén megvalósuló gyakorlati pedagógia, sajnos, még mindig szegregáló attitűddel közelíti meg a roma gyermekeket. A kisebbségi tanulók számára korlátozottak a továbbtanulási lehetőségek, ők legtöbbször alacsony színvonalú oktatási intézményekbe kényszerülnek. Szegregált óvodai csoportokban, külön osztályokban, sőt, leggyakrabban csak romák számára kialakított tanintézményekben tömörülnek.

szegregált óvodai csoportokban, külön osztályokban, sőt, leggyakrabban csak romák számára kialakított tanintézményekben tömörülnek

2023-ban megjelent a Hargita Megyei Romák Társadalmi Befogadásának stratégiája, amely számos, szociológiai szempontból

is jelentős nézőpontot tartalmaz. A dokumentum két szerzője Kiss Tamás és Sólyom Andrea szociológusok, mellettük több szakember is közreműködött a munkafolyamatban. Jómagam is részt vettem az oktatási

stratégiával kapcsolatos aspektusok kidolgozásában.

„Szegregált roma oktatási helyszínnek neveztük azt, ahol a romák aránya meghaladta a kétharmadot, erős roma jelenlétnek, ahol a romák aránya egyharmad és kétharmad közötti, és integrált oktatási helyszínnek, ahol a romák aránya egyharmad alatti volt. Egy negyedik kategória (ami a lenti, a roma tanulók megosztására vonatkozó táblázatban értelemszerűen nem szerepel), ahol gyakorlatilag nincsenek roma tanulók.” (Kiss és Sólyom, 2023, 43. o.)

A legtöbb roma gyermek Hargita megyében is szegregált oktatási helyszínen tanul (1. táblázat).

¹ Hivatalos nevén: Comisia Națională pentru Desegregare și Incluziune Educațională – a szövegben használt forma a szerző saját fordítása.

1. TÁBLÁZAT

A roma tanulók megoszlása az oktatási helyszín típusa szerint (fő)

		Hargita megye	Kereszt-úr	Udvarhely	Csik	Gyergyó	Maros-hévíz
Hargita megye	Roma tanulók száma	3443	1064	1210	928	217	24
	Szegregált/roma oktatási helyszín (%)	42	78	25	25	44	0
	Erős roma jelenlét	20	14	22	27	0	0
	Integrált oktatási helyszín	38	8	53	48	56	100
Városok	Roma tanulók száma	922	231	338	145	139	19
	Szegregált/roma oktatási helyszín	58	33	65	78	69	0
	Erős roma jelenlét	15	57	0	0	0	0
	Integrált oktatási helyszín	27	10	35	22	31	100
Falvak	Roma tanulók száma	2521	833	872	733	78	5
	Szegregált/roma oktatási helyszín	40	90	9	22	0	0
	Erős roma jelenlét	20	2	31	28	0	0
	Integrált oktatási helyszín	41	7	60	51	100	100

FORRÁS: *A Hargita Megyei Romák Társadalmi Befogadásának Stratégiája*, 2023, 44. o.

Az oktatási szegregáció mellett lakóhely szerinti elkülönülésről is beszélhetünk a roma közösségek esetében. A kisebbséghez tartozó lakosság tagjai, a legtöbb esetben, a város vagy falu végén elhelyezkedő romatelepen élnek.

„A Hargita megyei romák 68 százaléka él telepeken, ami kis mértékben meghaladja a romániai, illetve az erdélyi átlagot (ahol a romák mintegy kétharmada él telepen). Regionálisan a telepen élők aránya Csíkbán és Gyergyóban a legmagasabb, ahol a romák 74, illetve 72 százaléka él telepen. Udvarhelyszéken összességében a romák 66 százaléka él telepen, jelentős azonban a kisrégiók szerinti eltérés: míg a Hegyalja kistérségben a romák 90, a Sóvidéken pedig 77 százaléka él telepen, addig Keresztúr környékén ez az arány 50 százalék alatt marad. Összességében jóval

magasabb a telepen élők aránya a városokban: 78 százalék, a falusi településekre jellemző 65 százalékkal szemben.” (*Kiss és Sólyom*, 2023, 25. o.)

A szegregáció ezen két formája halmozottan hátrányos helyzetbe kényszeríti a kisebbségeket.

Szintén fontos társadalmi nézőpont az iskolai szelekció jelensége. A városi tanintézményekben gyakran alkalmaznak olyan kiválasztási mechanizmusokat, amelyek hátrányosan érintik a roma gyermekeket. Például teljesítmény alapján fogadják be a diákokat a többségi osztályokba, a kisebbségeket pedig speciális, ún. SNI² osztályokba irányítják.

„A romániai iskolarendszer nem kellően adaptív volta, az egyenlőtlenségek

² SNI - Sajátos Nevelési Igényű gyermekek számára fenntartott óvodai csoport vagy iskolai osztály.

dimenziói, a helyi oktatáspolitikai alacsony hatékonysága és a multikulturalizmus megnevezésének hiányosságai mind hozzájárulnak a cigány gyermekek oktatási esélyeinek csökkenéséhez” (Szolár, 2007, 96. o.).

EGY INTEGRÁCIÓS TÖRTÉNET

Az iskolai szelekció jelenségével vette fel a harcot egy székelyudvarhelyi roma család, a *Ficánka Napköziotthon* segítségével. Erről a nem mindennapi történetről számolok most be.

A városvégi Budvár-negyed Székelyudvarhely legszegényebb gettónegyede, közel ezer roma nemzetiségű lakossal. Ezek a mélyszegénységben élő családok víz és áram nélkül, napról napra élnek. A szóban forgó családokhoz 71 szociálisan hátrányos helyzetű óvodáskorú gyerek tartozik. A Budvár lakónegyedben élő cigányok, a kutatások alapján, a magyar házi cigány csoporthoz tartoznak, ők azonban magyarnak vallják magukat.

A székelyudvarhelyi *Ficánka Napköziotthon* az elsők között vállalta fel városi szinten a roma populáció integrálását az oktatásba. A Rákóczi Ferenc utca 40. szám alatt található főépületben és a tagóvodákban 11 csoport kapott helyet, összesen 200 gyermekkel. Az ide járó, roma nemzetiségű óvodások a közeli Budvár-negyedben laktak. A Kuvar utca 98. szám alatti, cserhádi tagóvodában egy vegyeskorú csoportot és egy tipegőcsoportot oktatnak az

óvopedagógusok. A Budvár utca 2. szám alatti tagóvodában két roma csoport működik, rövidített programmal.³

A történetünkben szereplő kislány is a Budvár-negyedből származik, azonban az ő helyzete társadalmi, anyagi és integrációs szempontból is kivételesnek számít. Bár a Budvár-negyedet gettóként tartják számon, az ottani valóság jóval árnyaltabb. Élnek ott olyan családok is, akik csupán földrajzi helyzetüket tekintve tartoznak az ott élő közösséghez. A közösség ugyanis több kasztra oszlik. A legtöbben mélyszegénységben élnek, azonban a negyed bejáratánál található tömbház csak kívülről tűnik elhanyagoltnak. Az itt élő családok középosztályos szintű anyagi helyzetben vannak, lakhelyük tiszta, igényes, és többen dolgoznak bent a város-

ban, állami munkahelyen. A szóban forgó roma kislány is olyan családból jött, amely jó körülmények közt él, a szülők és a gyermek egyaránt

szeretnének új lakóhelyet találni és beköltözni a városba

fejlődni szeretnének, és ki akarnak törni a gettó zárt kereteiből. Ebben a családban már három generációra visszamenőleg, a külső szemlélő által is láthatóan tisztessége van a munkának: a nagypapa a város vízügyi vállalatánál dolgozik, köztisztviselőként álló személynek számít a budvári közösségben, és ugyanúgy a város magyar közösségében is. Az édesanyja és az édesapja is állami munkahelyen dolgozik, szeretnének új lakóhelyet találni és beköltözni a városba. A kislány jó nevelést kapott, szeret tanulni, fejlődni. Az egyik célja az, hogy magyar

³ A rövidített programmal működő óvodákban 5 órát tartózkodhatnak a gyermekek. Romániában az óvodai nevelés ezen formája ingyenes, ezért gyakran választják a mélyszegénységben élő roma családok. A teljes programmal működő intézményekben 10 órás program szerint folyik az oktató tevékenység, a szülőknek pedig meg kell téríteniük az étkeztetés költségeit.

iskolába és integrált osztályba járhatson, többségi gyerekek között nevelkedhessen továbbra is. Ő volt 2021 és 2025 között a székeludvarhelyi *Ficánka Napköziotthon Fiacánkák* csoportjának egyetlen roma származású tagja.

A kislány édesanyjával készült interjú

Az interjú fókuszában a család élete, a telepi lakókörnyezet hatásai, a közoktatásban való részvétel és a lánya jövőjével kapcsolatos remények álltak.

Interjúalanyunk elmondta, hogy a család a Budvár-negyedben lakik, de ő nagyon szeretné, ha gyermeke egy új környezetbe kerülne, és nem azok között a körülmények között kellene élnie, amelyeket a telepi mindennapok nyújtanak. Fő vágya, hogy a kislánya többet érjen el, jobb sorsa legyen, mint szüleinek volt, és ne úgy nőjön fel, mint a többi gyermek a telepen. A szülők is a budvári iskolába jártak, de nem tanultak olyan színvonalon, mint amelyet egy városi iskola tudott volna biztosítani. A kislány nagyon okos, ezért mindkét szülő azt szeretné, ha többet tanulna, hogy felnőttként több munkalehetőség közül választhasson. Mindig is fontos volt a család számára, hogy a gyermek óvodába és iskolába járjon,⁴ ne azt hallja és lássa nap mint nap, ami a lakótelepen megszokottak számát.

ő már 18 évesen
munkába állt, a helyi
készruhagyárban dolgozott

Az édesanya többször is szóba hozta azt a számára fontos tény, hogy nem mindenki egyforma a Budvár lakótelepen sem: ott is vannak jobb és rosszabb körülmények között élő családok. A nyomornegyedben főként romák élnek, de lakik ott egy-két magyar család is. Az édesanya rokonai közül az egyik tizenkét, míg a másik tíz osztályt végzett. Interjúalanyunk nyolc osztályt járt ki. Ő már 18 évesen munkába állt, a helyi készruhagyárban dolgozott. Férjével csupán egy gyermeket vállaltak, mert úgy gondolják, hogy realisabb célkitűzés, ha egy gyermeknek próbálnak megfelelő életkörülményeket kialakítani. Azt szeretnék, hogy gyermekük az övékénél jobb életszínvonalon éljen.

Az édesanya elmondta: mindig is fontos volt a család számára, hogy a gyermek óvodába és iskolába járjon, ne azt hallja és lássa nap, mint nap, ami a lakótelepen megszokottak számát. A telepen ugyanis mindennapos az agresszió. Sok szülő nem tartja be a viselkedési normákat, durva szavakkal illeti a szomszédokat, társait. Érthető módon, a kislány és családja szeretnének kitörni ebből a környezetből. Interjúalanyunk szülei már nem bírták a budvári tömbházban látott dolgokat, ezért inkább egy kertet vágta maguknak a tömbház udvarán. Így kertés házban laknak már, és legtöbbször kint tartózkodnak az udvarban, mert nem szeretnék látni és hallani azt, ami a tömbházban folyik. A negyed

⁴ Klaus Iohannis romániai államfő 2019 áprilisában új oktatási törvényt hirdetett ki: ez a jogszabály fokozatosan kötelezővé nyilvánítja az óvodai nevelés minden szintjét Romániában: 2020-ig a nagycsoportot, 2023-ig a középső csoportot, továbbá 2030-ig a kiscsoportot is. Ez azt jelenti, hogy az óvodalátogatás kötelező mindazok számára, akik tovább szeretnének lépni a romániai iskolarendszerbe. Ennek ellenére az országban élő romák között, sajnos, alacsony az intézménylátogatás szintje, az óvodákat és az iskolákat illetően is. Ahogy arra az általam végzett kutatás is rámutat: a romák részvétele az oktatási rendszerben ingadozó: kevesen járnak óvodába, iskolába, és általában nem folyamatos jelleggel. Emiatt a nyelvi készségeik is alulfejlettek, és jelentős nehézségekbe ütköznek a munkakeresés területén.

bejárata felőli első tömbházban élnek a rendezettebb életvitelű családok. Az édesanya elmondása szerint, amikor a népszámlálási biztosok kiszállnak oda, el sem hiszik, hogy bár a tömbház kívülről elhanyagolt, belül szép, igényesen berendezett lakásokat találnak. Vannak azonban a telepen olyan családok is, ahol sokan, akár tízen is laknak egy háztartásban, és nagyon szegényen élnek. Ezek a romák általában nem dolgoznak, a nőknek nincs férjük, egyedül nevelik a gyermekeiket.

Az édesanya nem jár a negyed azon részére, ahol a szegényebbek laknak, ahogyan családtagjai sem. Amit ő ott látott és tapasztalt, azt neki is nehéz feldolgoznia. Ha látják őt a szegényebb családok tagjai, és köszönéssel illetik, akkor ő is visszaköszön nekik, de nem akar túlzottan közel kerülni hozzájuk. Annak ellenére, hogy interjúalanyaunk családja sem él jó-módban, amit tudnak, azt megadják a gyermeküknek. Szép, tiszta a lakásuk, jó minőségű ruhákban járnak. A férj is dolgozik, ahogyan az ő édesapja, a kislány nagytatája is. Az édesanya maga is dolgozott. Most azonban, hogy be kell írattania a lányát az iskolába, az ezzel járó feladatok miatt egyelőre elhagyta a munkahelyét. Egy étkezdében dolgozott, ahol jól érezte magát, a vezetőség elégedett volt a munkájával, a fizetése is megfelelő volt.

A lakásukban van víz és villany. Fával fűtenek, minden szobában van kandalló. Elmondta, hogy vannak még hozzájuk hasonló családok, akik jó életkörülmények között élnek.

Az édesanya a *Caritas* nevű civil szervezetnél elvégezte a bejárónői és idősgondozói tanfolyamokat. Erről a két szakmáról

képesítést is szerzett. Jelenleg arra vár, hogy lánya bejusson a város egyik magyar iskolájába, és akkor ő is visszamegy majd dolgozni.

Az édesanya kiemelte azt a tényt, hogy ha egy idegen bemegy az óvodai csoportba, nem fogja tudni megmondani az ő lányáról, hogy roma származású, annyira beilleszkedett már a magyarok közé. Arról is beszélt, hogy a gyerek mindig tiszta és szép ruhákat visel, ennek ellenére a városiakok egy része mégis lenézi a családot.

Interjúalanyaunk értetlenül áll az előtt is, hogy a telepi roma iskolában szimultán (osztatlan) osztályban, együtt tanulnak a nulladikosokkal a harmadikosok. Szerinte a Budvárnegyedi tanintézménnyel más problémák is vannak. Egyike ezeknek, hogy az oda járó diákok és szüleik durván, tiszteletlenül beszél-

nek a tanárokkal. Ő inkább nem is engedné iskolába a gyermekét, mintsem ilyen társaságba kelljen a kislálynak bekeverülnie. A délutáni játékidőt sem a telepen töltik,

az édesanya mindig beviszi gyermekét a városi játszótérre, elkerülve azt a lehetőséget, hogy a lány rossz társaságba keveredjen.

Interjúalanyaunk a munkahelyét azért adta fel, hogy maximálisan oda tudjon figyelni kislánya iskolai beíratására, az azzal járó feladatokra, kihívásokra. Mindenáron el szeretné kerülni, hogy gyermeke a Budvár-telepi iskolába kényszerüljön, ezért mindent megtesz, hogy sikerüljön beíratnia őt egy városi, magyar többségű iskolába. A *Ficánka Napköziotthon* munkaközössége is segíti ezt a törekvést.

Interjúalanyaunk mindezzel rávilágított a telepi lakókörnyezet hátrányaira, a roma

nem fogja tudni
megmondani az ő lányáról,
hogy roma származású

származással járó előítéletekre. A szülők elszántsága tiszteletreméltó. Céljuk, hogy a kislány megfelelő oktatásban részesüljön, és sikeres, tisztességes élete legyen. Ez az út azonban tele van kihívásokkal. Több városi iskolában is próbálkoztak a beiratkozással, azonban – a mindennapi előítéletek miatt – a város tíz iskolájából kilenc utasította el a kislányt roma származása miatt. Annak ellenére, hogy a kislány az óvodai tanulmányok során is fel tudott mutatni eredményeket,⁵ viselkedésére pedig sohasem volt panasz az óvodapedagógusok részéről.

A *Ficánkák* csoport pedagógusaival készült interjú

A *Ficánkák* óvodai csoportot oktató pedagógusok interjújából készült beszámoló is tanulságos nézőpontokat világított meg. A szóban forgó roma kislány négy éven át volt tagja a *Ficánka Napköziotthon közösségének*. Az integrációs folyamat sikeres volt, kiválóan megtalálta a hangot magyar csoporttársaival.

A megkérdezett két óvodapedagógus már az elején kiemelte, hogy a kislány befogadása zökkenőmentesen zajlott. Illemtudóan viselkedett az óvodai csoportban, ezért a magyar gyermekek részéről jó fogadtatásban

részesült. A pedagógusok is pozitívan viszonyultak a csoport legújabb tagjához.⁶ Interjúalanyaink szerint a kislány szülei próbáltak teljes mértékben megfelelni az óvodai szabályzatnak.

Egyetlen éles helyzet adódott csupán, amikor el kellett kerülni a konfliktust. A kislány egyszer sebbel a kezén érkezett az óvodába. Az óvodapedagógus készített egy fényképet a sebről, és megmutatta egy egészségügyi szakembernek, aki megállapította, hogy a seb, nagy valószínűséggel, fertőző. Interjúalanyunk azt javasolta a szülőknek, hogy a kislány maradjon otthon pár napot, amíg a seb begyógyul. A szülők azonban váltig állították, hogy a seb nem fertőző. A helyzet kezdett problémássá válni, a pedagógus úgy látta, hogy ha nagyon kitart a véleménye mellett, akkor elkerülhetetlen lesz a

konfliktus, ezért inkább hátralépett, és nem mondott ellent a szülőknek. Utóbbiak pedig hoztak egy kiolvashatatlan betűkkel írt orvosi igazolást,

amit nem lehetett egyértelmű orvosi szakvéleményként értelmezni. Ez volt az egyetlen kényes pillanat a kislány óvodai tartózkodása alatt, amit végül sikerült a bizalom sérülése nélkül áthidalni. Azóta felhőtlen a kapcsolat a gyerek szülei és az óvodapedagógusok között.

⁵ A kislány nyelvi készségei, kreativitása és helyzetmegoldó képessége az első perctől nyilvánvalóvá vált az óvodapedagógusok számára. Bár az óvodai rendszer nem méri naplószerűen, osztályzatokkal a teljesítményt, leginkább az illető gyermek által tanúsított, aktív jelenlét mentén lehet ezt föltérképezni; azt vizsgálva, hogy milyen mértékben vesz ki részét az óvodai tevékenységekből. A szóban forgó kislány a kezdetektől fogva cselekvőképesen bekapcsolódott minden napközis tevékenységbe, sosem zárkózott el az egyéni és csoportfoglalkozásoktól.

⁶ Gyakran megjelenő sztereotípiá a roma családokkal szemben, hogy nehezen tudnak alkalmazkodni a társadalmi elvárásokhoz. Sajnos, ez sok esetben így is van, azonban a szóban forgó kislány és családja kiemelkedő alkalmazkodási képességről tettek tanúságot. Az integrációs folyamat szinte zökkenőmentesen zajlott. Kezdetben az óvónők is tartottak attól, hogy a kislány nehezen fog beilleszkedni a többségi csoportba, ugyanis számos ellenkező példát látni és hallani, amikor is egy adott tanintézményen belül teljesen másképp kell kezelni a roma tanulókat, mint a magyar vagy román gyermekeket. Ebben az esetben azonban az óvónők úgy érezték, mintha egy különleges, de többségi normák szerint viselkedő új gyermek érkezett volna a csoportjukba.

Interjúalanyaink szerencsére a magyar szülők részéről sem tapasztaltak semmilyen előítéletet. A kislány jól érezte magát a többségi gyermekek társaságában. Higiéniai szempontból nem volt soha semmilyen probléma. Nem használt durva szavakat sem. A pedagógusok véleménye szerint a kislány intelligenciája a korosztálynak megfelelő, sőt, az érzelmi intelligenciája annyira magasán fejlett, hogy társaiét megelőzi. Egyik interjúalanyunk, aki éppen a szakdolgozatát írja, felméréseket is végzett. Azt tapasztalta a kislánnyal való közös munka során, hogy ha bármilyen érzelmi, vagy erkölcsi dilemmát kellett megoldani, a gyerek nagyon magas szintű válaszokat adott a feltett kérdésekre. A csoportba járó, hasonló életkorú gyermekek nem adtak annyira komplex és empátikus válaszokat, mint ő. Ezen a területen kiemegaslóan, de egyéb téren is jól teljesített.

Ismeri a betűket is, és már le tudja írni a saját nevét. A szociális képességei is fejlettek. Könnyen barátkozik, gyorsan alakított ki kapcsolatokat az óvodás társaival. Olyan játékokat kezdeményezett, amelyekbe a csoporttársak is szívesen bekapcsolódtak. Az óvodapedagógusok szerint mindez öröklött adottságoknak is köszönhető, de az is egyértelmű, hogy az óvodai nevelés, környezet nagyban hozzájárult a kislány kivételes fejlődéséhez.

Kiemelték a kislány nyelvérzékét. A román nyelvet sokkal könnyebben sajátítja el, mint az óvodai csoportba járó magyar gyermekek. Egy konkrét eset: az óvodapedagógusok a Youtube-csatornáról letöltötték román nyelvű gyermekdalokat, és a kislány ügyesen

megtanulta ezeket. Azt is elmondták, hogy kisebb korában még bátrabb volt, jobban szeretett szerepelni. Bemutatta csoporttársainak például a roma közösség szokásait is. Elmesélte, sőt, meg is mutatta, hogy a roma közösségben hogyan mulatnak egy esküvő alkalmával. Egyik reggel zenét játszott le a telefonjáról, és bemutatta a roma táncot a csoporttársainak. A táncbeli gyors lábmozgások lenyűgözték a magyar gyermekeket. A csoporttársak elcsodálkoztak és megdicsérték őt, hogy milyen jól tud táncolni. Ezzel a gesztussal a kislány új szintet vitt be a csoport életébe, társai pedig láthatták, hogyan mulatnak a roma közösség tagjai.

Az óvodapedagógusok szerint az volna a legmegfelelőbb, ha a kislány a zeneiskolában folytatná tanulmányait. Ezt az irányvonalat már az első perctől kezdve javasolták az édes-

anyának is. Akár még el is kísérték volna az édesanyát egy iskolabemutatóra, hogy betekintést nyerhessen a zeneiskola világába. A kislány tehetség-

es a táncban, és énekelni is tud. A hangja nem kiemelkedő, ám az éneklés nem okoz gondot neki. Van zenei hallása, és szeret szerepelni is. Nyitott és bátor, nincs benne a legtöbb gyermekre jellemző gátlás, szégyenlőség, vagy visszahúzódás, szereti megmutatni azt, amiben jó, és ki is áll vele a nagyközönség elé. Az óvodapedagógusok tapasztalata szerint ez olyan többletképesség, amely a romákban sokszor erőteljesebb, mint a többségi gyermekekben. Ezek a tények arra utalnak, hogy a kislány alkalmas lehet akár zenei pályára is.⁷

a gyerek nagyon magas szintű válaszokat adott

⁷ Bár ez a helyzet sztereotip valóságképet fest, tény, hogy városunk művészeti szakközépiskolája nyitottabb a roma tanulók beiskolázására, mint az elméleti líceumok.

Az óvodapedagógusok úgy látják, hogy a bemutatott pozitív példa sajnos nem jellemző a roma közösség egészére, különösen a Budvár-telep esetében, ahonnan a kislány származik. Nagyon jó látni, hogy ez a család fel tudott emelkedni egy magasabb élet-színvonalra. A kislány esetét mindkét pedagógus nagyon kivételesnek tartja. Szerintük ez azért vált lehetségessé, mert a kislány egyetlen gyermek a családban, így megkap a szülőktől minden gondoskodást és törődést. A tudatos gyermekvállalás sem jellemző a telepi roma szülőkre, ezért az óvodapedagógusok szerint számukra is jó példa lehetne ez a család.

Mostanra a kislányt a szülők sikeresen beírták a székelyudvarhelyi zeneiskolába, a *Ficánka Napköziotthon* munkaközösségének közbenjárásával. Tanulságos az, hogy kifogástalan viselkedése és nyilvánvaló tehetsége ellenére kilenc iskolából elutasították, csak a tizedik próbálkozás zárult sikerrel. Ez a példa is azt bizonyítja, hogy városunk művészeti szakközépiskolája befogadóbb a roma származású gyermekeket illetően. A romákban rejlő zenei tehetség megkönnyíti a hangszeres oktatást mind a diák, mind pedig a pedagógus számára.

KONKLÚZIÓ

A székelyudvarhelyi Budvár-telepről kiemelkedő kislány története a sikeres gyakorlati integráció kiváló példája. A nyomornegyed durva mindennapjaitól, a sikeres óvodai beilleszkedésén át, a többségi iskolába való küzdelmes, de végül mégis eredményes

beiratkozásig, a kislány története kiváló kutatási anyagot jelenthetne a szociológusok számára. A jelen példa azt igazolja, hogy az integrációs folyamatok is lehetnek sikeresek, ám nem feltétlen tömeges mennyiségben.

Mindkét óvodapedagógus kiemelte, hogy a fentebb bemutatott eset különleges és egyéni, nem vonatkoztatható a Budvár-telepen élő, teljes roma közösségre. Az integrációs folyamat, bár nem tömeges megoldás, egyéni esetekben nagymértékben segítheti a közösségből kitörni vágyó romák életpályáját. Sajnos tagadhatatlan, hogy a roma származású gyermekek még mindig hátrányból indulnak az oktatási rendszerben többségi társaikhoz képest. Ám ugyanúgy, ahogyan a magyar, vagy a román gyermekek között is vannak kiemelkedő tehetségek, úgy a romák között is van jó képességgel rendelkező, ígé-

retes személyiség. Azért is fontos az ő integrációs útjukat támogatni, mert inspiráló példák lehetnek a roma közösség minden tagja számára, később

akár még vezetői szerepkört is betölthetnek. Ahogyan a kislány nagytatája is befolyással bír a Budvár-telep lakóira, a most felnövő nemzedékből is kiválhatnak olyanok, akik hatni tudnak a közösségre a jövőben is.

„Pedagógiai oldalról az integráció jelene: minden tanuló megkülönböztetés és kirekesztés nélkül, egymással kooperálva, a mindenkori fejlettségi szintjén, kompetenciáihoz és hozott kulturális értékeihez alkalmazkodva, individuális adottságainak megfelelő fejlesztésben részesüljön.” (Fülöp, 2014, 9. o.)

mert a kislány egyetlen
gyermek a családban